

«**Ο**ταν μία μάρτυς καταθέτει ότι είκοσι ένα (21!) μέλη της οικογενείας της δολοφονήθηκαν, εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς τη βαρύτητα αυτής της δίκης. Είναι σημαντική για όλους. Ιδίως όμως για τα θύματα που θα δουν τελικά να απονέμονται δικαιοσύνη». Ετσι δήλωσε ο Σερτζ Μπράμερτζ, ο εισαγγελέας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για τα εγκλήματα στην πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY) που εδρεύει στη Χάγη, λίγο πριν αρχίσει η πολυαναμενόμενη δίκη.

Ράντοβαν Κάρατζιτς. Η δίκη του –για αυτή τη δίκη πρόκειται– άρχισε στις 26 Οκτωβρίου, στη Χάγη. Πλην όμως, απών ο κατηγορούμενος. Κενή η θέση του στην αίθουσα. Προτίμησε να μείνει στο άνετο κελί του.

Ράντοβαν Κάρατζιτς. Ο ηγέτης των Σερβοβοσνίων και ο κατ' εξοχήν υπεύθυνος για τις θηριωδίες που διαπράχθηκαν στη Βοσνία, από το 1992 μέχρι το τέλος του 1995.

Ο διαβόητος κατηγορούμενος επέλεξε να υπερασπισθεί ο ίδιος τον εαυτό του. Μόνος του. Με τη βοήθεια, βέβαια, πολυάριθμης ομάδας νομικών συμβούλων. Στους δικαστές του έστειλε μήνυμα ότι δεν είναι ακόμη έτοιμος. Χρειάζεται περισσότερο χρόνο για να μελετήσει το κατηγορητήριο και να προετοιμασθεί επαρκώς.

Πόσο χρόνο ζητά; Πόσο λέτε; Ακόμη... εννέα μήνες! Καλά, από το 1995 έως σήμερα πέρασαν δεκατέσσερα χρόνια. Δεν ήταν αρκετά για να προετοιμασθεί;

Ο «σφαγέας της Βοσνίας» –αυτός που τη γέμισε ομαδικούς τάφους– παίζει στη Χάγη το παιχνίδι της κωλοσιεργίας, μποϊκοτάρει την ακροαματική διαδικασία με προφάσεις και προσχήματα.

Γενοκτονία. Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Εγκλήματα πολέμου. Πολιορκία του Σεράγεβο (επί σαράντα τέσσερις μήνες, 12.000 νεκροί). Σρεμπρένιτσα (8.400 άμαχοι Βόσνιοι Μουσουλμάνοι εξοντώθηκαν σε τρεις ημέρες). Οργιο εθνικών εκκαθαρίσεων. Ο Ράντοβαν Κάρατζιτς κα-

Ο «αδελφός» Κάρατζιτς

τηγορείται για τα ειδικότερα μαζικά εγκλήματα. Εφόσον καταδικαστεί, αντιμετωπίζει ισόβια κάθειρξη.

Η έναρξη στη Χάγη της δίκης του Κάρατζιτς (και τα καμώματά του). Παρακολουθώ τα σχετικά ρεπορτάζ στον ελληνικό Τύπο και την κάλυψη του θέματος στα τηλεοπτικά δελτία. Κατάπληξη. Πόσο αποστασιοποιημένα είναι τα δημοσιεύματα τώρα. Πόσο προσεκτικά τα κανάλια. Δυο φράσεις όλες κι όλες σε τόνο ουδέτερο.

Ας φρεσκάρουμε λίγο τη μνήμη μας. Ποιος δικάζεται εκεί στην κακούργα Χάγη; Δικάζεται ο Κάρατζιτς «μας». Δικάζεται ο ήρωάς «μας» κατά την προηγούμενη δεκαετία, ο ένας από τους τρεις ήρωες (Μιλόσεβιτς και Μλάντιτς, οι άλλοι δύο). Ο δικός «μας». Ο «αδελφός» Κάρατζιτς. Αυτός δικάζεται.

Αυτός που (παρ' ότι υπεραπασχολημένος με την κοπιαστική εθνοκάθαρ-

ση) άφησε για λίγο τη σφαγή στη Βοσνία για να έρθει στην Αθήνα να παραστεί σε εκδήλωση προς τιμήν του! Θυμάστε; Ήταν Ιούνιος του 1993.

Στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας είχε γίνει η εκδήλωση υπέρ του Κάρατζιτς. Ήταν όλοι εκεί. Η πολιτική και πνευματική ηγεσία της χώρας, μεγαλοσχήμονες υπουργοί, η αξιωματική αντιπολίτευση, τα άλλα κόμματα, η ΓΣΕΕ, η ΑΔΕΔΥ, η ΠΑΣΕΓΕΣ, η Εκκλησία και, βεβαίως, χιλιάδες κόσμου. Χειροκρότησαν τον προσκεκλημένο θύτη με ενθουσιασμό. Πολύ συγκινητικό. Ιδιοφυές ρεζιλίκι. Κι αυτό, την ώρα που η υπόλοιπη Ευρώπη καταδίκαζε χωρίς εξαίρεση τα μαζικά εγκλήματα και τις σφαγές αμάχων στη Βοσνία.

Η εκδήλωση στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας είναι απλώς ένα παράδειγμα. Μικρογραφία της απίστευτης κατάστασης που κυριαρχούσε

τότε στην Ελλάδα (εξαιρέσεις ασφαλώς υπήρξαν, λίγες και τιμητικές).

Θα σταθώ λίγο ακόμη σε εκείνη την αξεχάστη εποχή. Ειδικότερα, στον χώρο των μέσων ενημέρωσης. Ο, λα, λα. Αν κοιτάξετε τον Τύπο της περιόδου 1992-1995, θα πάθετε. Τι ύμνοι, τι λιβανωτοί στον Κάρατζιτς και όχι μόνον σε αυτόν. Οσο η σφαγή επεκτεινόταν, μεγάλωναν και τα εγκώμια.

Απαξίωση της δημοσιογραφίας, αλλά και κάθε έννοιας ανθρωπισμού και στοιχειώδους λογικής. Να με συχωρείτε, δημοσιογραφία δεν είναι να εγκωμιάσεις τους θύτες. Και το κερασάκι: στις διθυραμβικές συνεντεύξεις και τα ρεπορτάζ για τον Κάρατζιτς υπήρχε πάντα η πληροφορία ότι «ο Σερβοβόσνιος ηγέτης είναι και ποιητής». Ευαίσθητη ψυχή δηλαδή.

Φυσικά, οι Έλληνες θαυμαστές και φίλοι του Κάρατζιτς δεν περιορίζονταν μόνον στον χώρο των μέσων ενημέρωσης. Ήταν επίσης διανοούμενοι, καλλιτέχνες, πανεπιστημιακοί, γνωστοί δικηγόροι.

Αλήθεια, πού έχουν πάει όλοι αυτοί οι πολυάριθμοι φίλοι του Κάρατζιτς; Ουδείς διαμαρτυρήθηκε όταν τον συνέλαβαν. Ουδείς του συμπαραστέκεται τώρα στη Χάγη. Ούτε μια διαδήλωση υπέρ. Ούτε καν μια δήλωση. Ούτε ένας Έλληνας νομικός μετέχει στην ομάδα των συμβούλων που προετοιμάζουν την υπερασπιστική του γραμμή. Δεν τον είδαν, δεν τον ξέρουν. Ετσι κάνουν οι φίλοι;

Η δίκη του Κάρατζιτς θα διαρκέσει δύο χρόνια. Είναι μια καλή ευκαιρία να κοιταχθούμε, έστω με μεγάλη καθυστέρηση, στον καθρέφτη. Προσωπικά, δεν έχω τέτοιες ψευδαισθήσεις.

Υ.Γ. Στην τελευταία αφίσσα Χωρίς Σύννομη (R.S.F.) τιμού τη μνήμη της δημοσιογράφου **Αννας Πολιτκόφσκαγια που δολοφονήθηκε στη Μόσχα πριν τρία χρόνια (7.10.2006). Μαυρόασπρο συγκλονιστικό σκίτσο με τη σκηνή της δολοφονίας και μια φράση: Ρωσική Σχολή Δημοσιογραφίας...**

Ζ και Α, όπως Ζιζάνιο με Αποψη

«The Athens Review of Books». Σημειώστε τον τίτλο, παρακαλώ. Ένα νέο, μηνιαίο έντυπο μπαίνει στη ζωή μας. Το πρώτο τεύχος θα κυκλοφορήσει τη Δευτέρα. Από τον τίτλο του, αντιλαμβάνεστε ότι βασικό περιεχόμενό του είναι το βιβλίο –κριτικές, αναλύσεις. Ναι, αλλά όχι μόνον. Δεν φιλοδοξεί να είναι ακόμη ένα έντυπο για βιβλία. Οχι. Θέλει να κάνει τη διαφορά. Δηλαδή; Δεν θα παρακολουθεί απλώς την αγορά του βιβλίου. Θα παρεμβαίνει. Η παρέμβαση είναι ακριβώς ο φιλόδοξος στόχος

του «Athens Review of Books». Η κριτική παρέμβαση. Με θέσεις. Με άποψη. Με τόλμη. Θα προσθέσω επίσης ότι πρόκειται για περιοδικό πλουραλιστικό, ανοικτό στον διάλογο. Προσοχή όμως, διάλογος δεν σημαίνει ξέφραγο μεταμοντέρνο αμπέλι, όπου καθένας λέει ό,τι θέλει και όλοι ακυρώνουν όλους. Το «Athens Review of Books» (με υπότιτλο «Αθηνναϊκή Επιθεώρηση του Βιβλίου») έχει, πώς να το πω, καταστατικές αρχές. Ετσι, λοιπόν, π.χ. δεν θα χαϊδεύει τις εθνικές μας ψυχώσεις, ούτε τους λογής λογής εθνικισμούς, φονταμενταλισμούς, ανθρωπολογισμούς. Απεναντίας, θα σπληνιεύει όλους αυτούς τους δαίμονες. Πάμε όμως παρακάτω. Ναι, ο τίτλος του παραπέμπει στο περίφημο αμερικανικό «The New York Review of Books». Και τώρα, τα αποκαλυπτήρια. Ποιοι διευθύνουν αυτό το νέο περιοδικό; Δύο δημοσιογράφοι, ο Ηλίας Κανέλλης και ο Μανώλης Βασιλάκης. Το έστησαν με πολύ μόχθο και με πολύ πάθος. Α ναι, και με μπόλικη (ωραία, δημιουργική) τρέλα. Κάτι ακόμη, σημαντικό. Το περιοδικό δεν έχει χρηματοδοτές! Πανταχόθεν ανεξάρτητο δηλαδή. Μοναδική οικονομική πηγή είναι το υστέρημα των δύο δημιουργών του. Δίπλα τους έχουν συγκεντρώσει σημαντικούς συνεργάτες: πολύ αξιοπρόσεκτες μονάδες των γραμμάτων, των επιστημών, της δημοσιογραφίας. Το νέο παρεμβατικό περιοδικό «The Athens Review of Books» είναι καλό καράβι, υπόσχεται γοητευτικά ταξίδια· μπειτέ άφοβα.

Μικρό Αλφαβητάριο

ΕΥΡΩΠΗ-EUROPE-EVROPA

Λαϊκισμός στα... 50

◆◆◆ Αίνιγμα: Τι ηλικία μπορεί έχει το παιδί μιας εργαζόμενης γυναίκας πενήντα ετών; Σίγουρα δεν είναι νεογέννητο. Ούτε βρέφος λίγων μηνών. Ακόμη και αν είναι ανήλικο, οπωσδήποτε θα έχει τελειώσει προ πολλού το Δημοτικό Σχολείο. Και, πάντως, δεν θα πρόκειται για «μικρό παιδί» που χρειάζεται δίπλα του ανά πάσα στιγμή την (εργαζόμενη) μητέρα του.

◆◆◆ Μεγάλη συγκίνηση προκάλεσε στο πανελλήνιο (στο γυναικείο κομμάτι του) ο νέος υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Καλά καλά δεν πρόλαβε να καθίσει στη θέση του και εξήγγειλε ότι προτίθεται να επαναφέρει τον θεσμό της πρόωρης συνταξιοδότησης για τις εργαζόμενες γυναίκες που έχουν «ανήλικο παιδί». Με δυο λόγια; Σύνταξη στα πενήντα!

◆◆◆ Ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια: Σύμφωνα με τον νόμο για τη συνταξιοδότηση των γυναικών, «ανήλικο παιδί» θεωρείται και ο φοιτητής είκοσι τεσσάρων ετών! Ετσι, οι εργαζόμενες γυναίκες στα πενήντα τους –που τα παιδιά τους πηγαίνουν στο Γυμνάσιο ή στο Λύκειο ή και στο Πανεπιστήμιο– θα δικαιούνται σύνταξης. Εκτακτα. Λίγο δύσκολο όμως να παρακολουθήσει κανείς την εξωπραγματική ελληνική «ιδιαιτερότητα».

◆◆◆ Σύνταξη στα πενήντα. Δεν είναι μόνον οπατάλη χρημάτων σε εποχή που τα ασφαλιστικά ταμεία βουλιάζουν. Δεν είναι μόνον υποκρισία, αφού τη μέριμνα της Πολιτείας (επιδόματα, άδειες, παιδικούς σταθμούς) οι εργαζόμενες μητέρες την έχουν ανάγκη όταν τα παιδιά τους είναι μικρά. Είναι και κάτι ακόμη: καθαρόαιμος λαϊκισμός.

Σύνταξη στα πενήντα. Σύνταξη, δηλαδή, σε ηλικία πολύ δημιουργική. Δεν είμαστε καλά. Αλήθεια πώς μπορεί να γίνει αυτό, δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση εδώ και χρόνια ζητά –με γνώμονα την ισότητα των δύο φύλων– να εξισωθεί η ηλικία σύνταξης ανδρών και γυναικών; Διπλή η υποκρισία και ο λαϊκισμός.

Και οι γυναικείες οργανώσεις τι άποψη έχουν; Θα περίμενε κανείς ότι το κύριο αίτημά τους προς τον υπουργό θα ήταν «εφόσον θέλετε να βοηθήσετε τις εργαζόμενες μητέρες, φροντίστε να πάρετε μέτρα για εκείνες που έχουν μικρά παιδιά». Αμ δε. Κόπτονται και παρακόπτονται για τη σύνταξη στα πενήντα. Ετσι εννοούν –α λα καρτ– την ισότητα των δύο φύλων;